

Початкова освіта в чеській республіці

Характеристика

Початкова освіта в Чеській Республіці слідує за дошкільною освітою та сімейною освітою. Система навчальних документів має два рівні –державний і шкільний. РОП визначає обов'язкові рамки для освіти на державному рівні, на підставі яких школи розробляють свої власні шкільні програми (ШОП).

Завдання

- дати можливість учням оволодіти стратегією навчання і мотивувати їх до навчання протягом усього життя;
- заохочувати учнів до творчого мислення, логічного мислення та вирішення завдань;
- вести учнів до всебічного, ефективного і відкритого спілкування;
- розвивати у учнів здатність до співпраці, поваги до праці і досягнень своїх та інших;
- готувати учнів до прояву себе як самостійної, вільної і відповідальної особистості, до здійснення своїх прав і виконання своїх обов'язків;
- формувати в учнів потребу проявляти позитивні почуття в поведінці, вчинках і в переживанні життєвих ситуацій; розвивати чуйність і чуйне ставлення до людей, навколишнього середовища і природи;
- навчити учнів активно розвивати і захищати фізичне, психічне і соціальне здоров'я і нести за нього відповідальність;
- виховувати у учнів терпимість і повагу до інших людей, їх культури і духовним цінностям, вчити їх жити разом з іншими людьми;
- допомагати учням пізнавати і розвивати свої здібності відповідно до реальних можливостей і застосовувати їх разом з набутими знаннями і вміннями при прийнятті рішень про власне життя і професійну орієнтацію;
- допомогти учням зорієнтуватися в цифровому середовищі і привести їх до безпечного, впевненого, критичного і творчого використання цифрових технологій в роботі, навчанні, дозвіллі, а також в їх залученні в суспільне і громадянське життя.

Організація початкової освіти

Навчальний рік починається 1. 9. і триває до 31.8. наступного календарного року. **Літні канікули** тривають з 1. 7. до 31. 8.

У віці 6–7 років діти вступають до початкової школи і проходять так зване, обов'язкове шкільне навчання. **Обов'язкова освіта** триває 9 років і діє для всіх, включаючи іноземців, які приїжджають до Чехії більш ніж на 90 днів.. **Обов'язкове навчання починається на початку навчального року, наступного за днем, коли дитина досягає шостого року життя, якщо йому не дозволено відстрочка.**

Законний представник зобов'язаний зарахувати дитину **на обов'язкову освіту**, починаючи, в період **з 1 квітня до 30 квітня** календарного року, в якому дитина повинна почати обов'язкову освіту.

Прийом дитини в початкову школу впливає із законодавства, школа визначається за місцем проживання учня (так звана збірна школа, тобто школа, закріплена за адресою, за якою дитина зареєстрована на проживання). Школа не може відмовити в прийомі дитини з якої-небудь причини, крім як через відсутність вільних місць. У разі нестачі вільних місць в школі необхідно звернутися у Відділ освіти відповідної муніципальної або міської адміністрації. Іноземній дитині не може бути відмовлено в прийомі в початкову школу через незнання чеської мови. Можна записати дитину в школу за межами закріпленої школи, але тоді прийом залежить від наявних можливостей і відповідності критеріям прийому в дану школу.

У тому випадку, якщо дитина недостатньо підготовлена до вступу в 1-й клас, можна подати заяву на так звану **відстрочку обов'язкового відвідування школи**, або ж записатися в **підготовчий клас**. Відстрочка обов'язкового шкільного навчання запитується законним представником при зарахуванні. Заява подається директору школи в письмовій формі і підкріплюється рекомендацією шкільної консультаційної служби (куди батько з дитиною записується самостійно і може вибрати шкільну консультаційну установу) і лікаря-фахівця або клінічного психолога (досить рекомендації лікаря загальної практики для дітей і підлітків). Законний представник дитини повинен подати заяву про відстрочку обов'язкового відвідування школи не пізніше 31 травня календарного року, в якому дитина повинна почати обов'язкове шкільне навчання.

У Чеській Республіці існує також система **спеціальної освіти**, призначена для учнів з **особливими освітніми потребами**, (заснованими, наприклад, на психічних, зорових, слухових або мовних недоліках). Однак перевага віддається освіті всіх учнів в рамках звичайних шкіл. Включення дитини в спеціальну школу має бути підтверджено лікарем і консультаційним центром, а це може статися тільки за згодою законного представника. Недостатнє знання чеської мови не є підставою для включення в систему спеціальної освіти.

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

Початкову школу зазвичай відвідують учні у віці від 6 до 15 років. Початкова школа має два ступені, в першу входить п'ятирічне навчання з (1-й – 5-й клас), в другу чотирирічне навчання (6-й – 9-й клас). Деякі учні після завершення 1-го ступеня ПШ переводяться до гімназії.

Навчання в державних початкових школах безкоштовне. Учні, які отримують обов'язкову освіту, мають право на безкоштовне надання підручників і навчальних посібників. Батьки вносять матеріальний внесок в особисті потреби учня, в деякі додаткові навчальні матеріали, в заняття, що проводяться поза школою, харчування, в шкільну продовжену групу і т. д.

Кожна школа має **Шкільний розпорядок**, який є документом, що регулює внутрішнє життя школи. Він дійсний і обов'язковий для всіх учнів, їх законних представників, працівників і учасників шкільних заходів, що проводяться всередині і поза будівлю школи.

Графік навчального року

Навчальний рік починається 1. 9. І завершується 31. 8. на наступний календарний рік. Навчальний рік ділиться на два півріччя: перше півріччя (1. 9. - 30. 1.) і друге півріччя (1. 2. - 31. 8.). У липні і серпні у школярів є два місяці **літніх канікул** (1.7. - 31. 8.), коли вони не відвідують школу.

Інші канікули:

- триденні осінні канікул – близько 28. 10.
- Різдвяні канікули – найчастіше з 23. 12. по 2. 1.
- односторонні піврічні канікули – близько 1. 2.
- весняні канікули – тиждень в лютому або березні, дати змінюються щороку
- Великодні канікули – Чистий четвер, Страсна п'ятниця і Великодній понеділок.

Учні також не ходять до школи у дні **державних свят**:

- 28. 9. День чеської державності
- 28. 10. День виникнення незалежної Чехословацької держави
- 17. 11. День боротьби за свободу і демократію
- 1. 5. Свято праці
- 8. 5. День Перемоги

З актуальним графіком навчального року можна ознайомитися на сайті школи.

Оцінки та табелі

Вчителі оцінюють результати навчання учнів за допомогою **оцінок**. Вони варіюються за шкалою від 1 до 5, де 1 вказує на кращий результат, а 5, навпаки, на гірший. Деякі школи використовують **словесну оцінку** або комбінацію словесної та звичайної оцінки. Оцінки фіксуються в **учнівських книжках** (паперових або електронних). Законний представник має доступ до оцінок учня після входу на шкільний сайт, ніхто інший не має доступу до оцінок.

Табель - це відомість всіх відміток учня за минуле півріччя з окремих предметів, в тому числі поведінку.

Діти отримують табель два рази на рік. На другому рівні початкової школи в таблиці успішності використовується словесне позначення окремих оцінок, а саме:.

- 1 – відмінно,
- 2 – похвально,
- 3 – добре,
- 4 – задовільно,
- 5 – незадовільно.

Оцінки 1, 2, 3 і 4 в таблиці позначають, що учень в даному навчальному році **впорався з навчанням**. Оцінка 5 означає, що він **не впорався з навчанням**. У разі, якщо учень провалився по одному з предметів в кінці другого півріччя, він

може скласти **корекційний іспит**. Якщо він не може зробити цього, він буде змушений, **залишитися в тому ж класі на другий рік**.

Розклад занять

Учні відвідують школу в будні дні з понеділка по п'ятницю. По суботах і неділях вони не ходять в школу. Один **урок** триває 45 хвилин після чого є перерва тривалістю 10–20 хвилин. У першому та другому класі учні мають 18–22 уроків на тиждень, від третього до п'ятого класу 22–26 уроків на тиждень. На другому ступені навчання кількість уроків на тиждень зростає до 28–32.

Навчальний день зазвичай починається о 8.00, тривалість навчального дня залежить від кількості уроків, які учень має в цей день. Це визначається **розкладом уроків**, які учень отримує на початку навчального року, і який доступний на сайті школи. Розклад занять є обов'язковим для учня, він зобов'язаний відвідувати всі запропоновані години. Учням 1-го ступеня заняття закінчуються приблизно о 12 годині, а в учнів 2-го ступеня заняття закінчуються між 13 і 15 годинами.

Предмети, що викладаються

1-й ступінь:

- **чеська мова:** студенти навчаються читати та писати, вивчають граматику та літературу,
- * **іноземна мова:** (не пізніше 3-го класу) найчастіше англійська мова,
- * **математика:** цифри, операції з цифрами, основи геометрії,
- * **Інформатика:** розвиток інформаційного мислення,
- * **навколишній світ (1- й – 3-й клас):** місце, де ми живемо, суспільство, природа і здоровий спосіб життя,
- * **природознавство (4-й – 5-й клас):** слід за предметом навколишній світ в галузі природознавства,
- * **краєзнавство (4-й – 5-й клас):** слід за предметом навколишній світ в області історії та географії,
- * **музичне виховання:** учні навчаються розуміти, інтерпретувати та створювати музику,
- * **художнє виховання:** учні навчаються сприймати, інтерпретувати та створювати візуальне мистецтво,
- * **фізичне виховання:** учні набувають рухові навички,
- * **трудове виховання:** учні освоюють практичні навички роботи.

2-й ступінь:

- **чеська мова:** розуміння прочитаного, написання текстів, літературна мова та література,
- * **іноземна мова:** учні набувають знання іноземної мови на рівні A2,
- * **математика:** арифметичні операції, залежності, геометрія,
- * **інформатика:** розвиток інформаційного мислення та принципів цифрових технологій,
- * **історія:** чеська та світова історія,
- * **виховання громадянськості:** функціонування суспільства, політичних та інших організацій,
- * **фізика:** властивості речовин, рух тіл, енергія, звук і електрика,
- * **хімія:** склад речовин, органічних і неорганічних сполук і їх реакції,
- * **природознавство:** природа, загальна біологія та екологія,

- * **географія:** регіони світу – соціально-економічне середовище та географія ЧР,
- * **музичне виховання:** учні навчаються розуміти, інтерпретувати та створювати музику,
- * **художнє виховання:** учні навчаються сприймати, інтерпретувати та створювати візуальне мистецтво,
- * **фізичне виховання:** учні: набувають рухові навички,
- * **трудове виховання:** учні освоюють практичні навички роботи.

Харчування в школі

Під час ранкових занять є більш тривала перерва для полудня, який учні приносять з дому. У **шкільній їдальні** учні можуть обідати щодня. Зазвичай на вибір пропонується кілька страв, одне з яких без м'яса. Учні обідають після закінчення уроків або під час великої перерви на обід (тривалість не менше 30 хвилин). **Шкільні обіди повинні оплачуватися законними представниками**, їх вартість субсидується державою, а тому відносно невисока. Вартість одного обіду коливається від 20 до 30 крон.

Група продовженого дня

Початкові школи пропонують своїм учням перебування в **групі продовженого дня**, як до початку занять приблизно з 6.30 годин, так і після їх закінчення зазвичай до 16.00 або 17.00 годин. У групі продовженого дня учні під наглядом вихователів займаються дозвільною діяльністю, яка включає в себе різноманітні ігри, художні та спортивні заходи, а також відпочинок. **Батьки повинні оплачувати** відвідування учнем групи продовженого дня, ціна варіюється в межах 100-250 крон на місяць.

Види дозвілля

Багато шкіл пропонують учням різні заходи після школи, як в групі продовженого дня, так і поза нею. Ці дозвільні заходи (так звані **гуртки**) дозволяють учням набувати нових навичок, заводити друзів і практикувати чеську мову.

Пропозиція заходів доступна на сайті школи і включає в себе в основному:

- музичні гуртки: гра на флейті, хоровий спів і т. д.,
- художня діяльність: кераміка, малювання, фотографія, драматичний гурток,
- спортивні заняття: аеробіка, ігри з м'ячом, легка атлетика, футбол, єдиноборства і т. д.,
- мовні курси,
- комп'ютерні гуртки.

Деякі школи пропонують безкоштовні розважальні заходи, але більшість з них повинні оплачуватися. Ціни на одне півріччя коливаються в межах 100-500 крон.

Зв'язок зі школою

Кожен учень отримує **учнівську книжку** або **блокнот** (в 1-му і 2-му класі), які використовуються для запису оцінок і повідомлення школи. Ці сповіщення можуть стосуватися виняткових дій у класі (поїздки, екскурсії тощо) або навіть поведінки учня в школі. Більшість шкіл використовують так звані **електронні учнівські книжки**. Вони доступні на сайті школи і батьки можуть знайти в них оцінки своєї дитини, а також всі шкільні оголошення.

В учнівській книжці є **формуляр про відсутність** дитини на заняттях, що заповнюється батьками, в якому законні представники зобов'язані повідомляти про відсутність дитини в школі.

Не рідше двох разів на рік школа організовує **класні збори**, на яких батьки мають можливість зустрітися з вчителями, дізнатися, як справи в учня в школі, і задати вчителю будь-які питання. Школа інформує про дату проведення класних зборів у блокноті або учнівській книжці учня, а на своєму сайті.

Також можна домовитися про особисту зустріч з класним керівником або іншим педагогом. Більшість шкіл пропонують певні **години консультацій** з вчителями або зустрічі можуть бути організовані індивідуально в міру необхідності.

Права та обов'язки

Учні мають право:

- на освіту та шкільні послуги,
- на інформацію про хід і результати свого навчання,
- коментувати всі рішення, що стосуються істотних питань їх освіти, при цьому, на їх висловлювання має звертатися увага, що відповідає їх віку і ступеню розвитку,
- на отримання інформації та консультацій від школи або шкільної консультаційної служби з питань, пов'язаних з освітою

Законні представники неповнолітніх учнів мають право:

- на інформацію про хід і результати навчання неповнолітніх учнів,
- голосувати і бути обраним до шкільної ради,
- коментувати всі рішення, що стосуються основних питань освіти неповнолітніх учнів,
- на отримання інформації та консультацій від школи або шкільної консультаційної служби з питань, пов'язаних з освітою.

Учні зобов'язані:

- належним чином відвідувати школу або навчальний заклад і отримувати належну освіту,
- дотримуватися шкільних і внутрішніх правил і положень, а також вказівки школи і шкільного закладу з охорони здоров'я і безпеки, з якими вони були ознайомлені,
- виконувати вказівки педагогічного колективу шкіл і навчальних закладів, видані відповідно до законодавства та шкільного або внутрішнього розпорядку.

Законні представники неповнолітніх учнів зобов'язані:

- забезпечити, щоб учень належним чином відвідував школу або навчальний заклад,
- на запрошення директора школи або навчального закладу особисто бути присутнім при обговоренні серйозних питань, пов'язаних з освітою учня,
- інформувати школу і навчальний заклад про зміни в медичних показаннях, проблемах зі здоров'ям учнів або інших серйозних фактах, які можуть вплинути на хід навчання,

- підтверджувати причини відсутності учня у школі відповідно до вимог, зазначених у Шкільному розпорядку,
- інформувати школу і навчальний заклад про дані, що мають значення для проходження навчання або безпеки учня, а також про зміни в цих даних.

Джерело

- Закон № 561/2004 Зв., Про дошкільну, початкову, середню, вищу професійну та іншу освіту (Шкільний закон)
- Рамкова навчальна програма початкової освіти.